

ADVIES

OVER HET GROENBOEK BELEIDSPLAN RUIMTE VLAANDEREN

- SARO ADVIES 2012/15 - GOEDGEKEURD OP DE RAAD VAN 23 OKTOBER 2012
- MINARAAD ADVIES 12/76 - GOEDGEKEURD OP DE RAAD VAN 25 OKTOBER 2012
- MORA ADVIES - GOEDGEKEURD OP DE RAAD VAN 24 OKTOBER 2012
- SALV ADVIES 2012/21 - GOEDGEKEURD OP DE RAAD VAN 26 OKTOBER 2012
- SARC 20121012-AR-ADVIES GROENBOEK RUIMTE- GOEDGEKEURD OP DE RAAD VAN 12 OKTOBER 2012
- SARIV ADVIES 2012/30 - GOEDGEKEURD OP DE RAAD VAN 11 OKTOBER 2012
- VLAAMSE WOONRAAD ADVIES 2012/09 - GOEDGEKEURD OP DE RAAD VAN 18 OKTOBER 2012
- VLABEST ADVIES 2012/16 - GOEDGEKEURD OP DE RAAD VAN 6 NOVEMBER 2012
- VRWI ADVIES 177- GOEDGEKEURD OP DE RAAD VAN 25 OKTOBER 2012

[Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed](#)

K. Albert II-laan 19 bus 24 • 1210 Brussel • T. +32 2 553 64 61 • saro@vlaanderen.be • www.sarovlaanderen.be

[Milieu- en Natuurraad Vlaanderen](#)

Kliniekstraat 25 • 1070 Anderlecht • T. +32 2 558 01 30 • info@minaraad.be • www.minaraad.be

[Mobiliteitsraad](#)

Wetstraat 34-36 • 1040 Brussel • T. +32 2 209 01 11 • info@mobiliteitsraad.be • www.mobiliteitsraad.be

[Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij](#)

K. Albert II-laan 35 bus 39 • 1030 Brussel • T. +32 2 552 79 90 • salv@vlaanderen.be • www.salv.be

[Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media](#)

Arenbergstraat 9 • 1000 Brussel • T. +32 2 553 41 91 • sarc@vlaanderen.be • www.cjism.vlaanderen.be

[Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen](#)

Boudewijnlaan 30 bus 81 • 1000 Brussel • T. + 32 2 553 01 81 • sariv@iv.vlaanderen.be • www.sariv.be

[Vlaamse Woonraad](#)

K. Albert II-laan 19 bus 23 • 1210 Brussel • T.+ 32 2 553 10 39 • vlaamse.woonraad@rwo.vlaanderen.be

[Vlaamse Adviesraad voor Bestuurszaken](#)

Boudewijnlaan 30 bus 41 • 1000 Brussel • T. + 32 2 553 40 15 • adviesraad@bz.vlaanderen.be • www.vlabest.be

[Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie](#)

Koloniënstraat 56 • 1000 Brussel • T. + 32 2 212 94 10 • info@vrwi.be • www.vrwi.be

INHOUD

I. SITUERING	3
II. GLOBALE BEOORDELING	3
III. PROCES	4
III.1. FOCUS DE RUIME PARTICIPATIE	4
III.2. VERSTERK DE BETROKKENHEID VAN LOKALE OVERHEDEN EN PROVINCIES	5
III.3. GEEF DUIDING VAN HET FINANCIËEL KADER	6
III.4. VERDUIDELIJK HET TRAJECT 'GROENBOEK-WITBOEK-BELEIDSPLAN'	7
III.5. VERANKER HET CYCLISCH KARAKTER VAN HET PROCES	8
III.6. VERDUIDELIJK OVERSCHAKELING RSV NAAR BELEIDSPLAN VLAANDEREN	9
III.7. VERDUIDELIJK DE HERZIENING VAN HET SYSTEEM VAN STRUCTUURPLANNEN	10
III.8. DOORBREEK DE VERKOKERING	10
IV. BELEIDSPLAN RUIMTE	11
IV.1. GEEF INVULLING AAN EEN VERNIEUWENDE RUIMTELIJKE VISIE 2020-2050	11
IV.2. ERKEN DE RUIMERE CONTEXT EN DE CENTRALE LIGGING IN NOORD-WEST-EUROPA	12
IV.3. VERTREK VAN HET FYSISCH SYSTEEM	14
IV.4. GA UIT VAN EEN DUURZAAM EN EVENWICHTIG POLYCENTRISCH ONTWIKKELINGSMODEL	14
IV.5. ZET MAXIMAAL IN OP RUIMTELIJKE VEERKRACHT	16
V. UITVOERING EN REALISATIE	18
V.1. GEEF INZICHT IN HET INSTRUMENTARIUM	18
V.2. MAAK WERK VAN DE KORTE TERMIJN ACTIES	19

I. SITUERING

1. Op 4 mei 2012 werd het Groenboek 'Vlaanderen in 2050: mensenmaat in een metropool?' door de Vlaamse Regering als discussiedocument goedgekeurd.¹ Het Groenboek zal verder uitgekristalliseerd worden in het Witboek en in een latere fase in het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen.

SARO ontving op 30 juli 2012 een adviesvraag van de secretaris-generaal van het departement ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed omtrent het Groenboek. Ook de andere strategische adviesraden werden om advies gevraagd. Het advies wordt verwacht tegen uiterlijk eind februari 2013.

Voorliggend advies is een gemeenschappelijk advies van de SARO, Minaraad, MORA, SALV, SARC, SARIV, Vlaamse Woonraad, Vlabest en VRWI. De raden gaan in dit advies in op het Groenboek en op de bijhorende nota aan de Vlaamse Regering.²

II. GLOBALE BEOORDELING

2. De raden vinden het positief dat het Groenboek de aanzet vormt voor een ruim debat over het Beleidsplan Ruimte. Het voorliggend Groenboek is opgevat als een zeer toegankelijk document. Het bevat tal van kleurrijke figuren en foto's. De tekst is zeer laagdrempelig, relatief vlot leesbaar³ en bevat geen uitvoerige cijferreeksen. In essentie is het Groenboek evenwel een veredelde brochure. Dit heeft zijn voordelen o.a. voor het betrekken van het brede publiek. Echter ook heel wat nadelen. Op tal van gebieden blijft het Groenboek zeer vaag. Tal van nieuwe concepten worden geïntroduceerd zonder dat deze concepten concreet worden ingevuld (o.a. polycentrische ontwikkeling, ruimtelijke veerkracht).

De raden zijn er zich van bewust dat het Groenboek tot doel heeft het debat te stimuleren en de meningen te inventariseren. De diverse concepten zullen in een latere fase verder uitgewerkt worden (cf. wetenschappelijk onderzoek steunpunt ruimte). Dit betekent echter dat de doelstellingen van het Groenboek én de haalbaarheid van de verschillende concepten op heden zeer moeilijk in te schatten zijn. Doordat het Groenboek opgevat is als een toegankelijke brochure voor het brede publiek is ook elke vorm van wetenschappelijke onderbouwing weggelaten. Er gebeurt geen enkele duiding van het bestaande wetenschappelijk onderzoek zoals de recente evaluatie van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) of het opgestarte scenario-onderzoek.^{4 5} Het is voor de raden onduidelijk hoe deze onderzoeken werden vertaald naar het Groenboek.

3. De raden erkennen de nood aan een nieuw ruimtelijk beleidsplan. Er zijn diverse nieuwe ruimtelijke uitdagingen die niet werden meegenomen in het RSV.⁶ Bovendien is er nood aan een

---

¹ Groenboek Vlaanderen in 2050: mensenmaat in een metropool? Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. www.beleidsplanruimte.be

² VR 2012 0405 DOC.0416/1. Nota aan de leden van de Vlaamse Regering betreffende de opmaak van een Beleidsplan Ruimte Vlaanderen - groenboek.

³ Niettegenstaande het Groenboek is geschreven voor het brede publiek bevat het tal van moeilijke begrippen zoals 'metropolitane allure', 'groenblauwe dooradering', 'ecosysteemdiensten', 'hitte-eiland-effect', 'consistent beleid', 'spons voor klimaatverandering', 'weerbarstige ruimte', 'ruimteclaim', 'veerkracht'.

⁴ Vlaamse Ruimte 2050 scenario's. Workshop scenario's Ruimtelijke ontwikkeling Vlaanderen. 30 maart 2011. www.steunpuntruimte.be

⁵ Evaluerend onderzoek naar de effectieve uitvoering van het ruimtelijk beleid in Vlaanderen. Eindrapport juli 2010. Instituut voor de overheid – K.U. Leuven, SumResearch, Departement Architectuur Sint-lucas, Nijmegem School of Management.

⁶ Het Groenboek geeft onder het hoofdstuk 'maatschappelijke uitdagingen' een adequaat overzicht van de

meer cyclisch en resultaatgericht proces van ruimtelijke structuurplanning.

Voorliggend Groenboek toont evenwel niet aan dat het Beleidsplan Ruimte beter zal zijn dan het huidige RSV. Het overtuigt de raden niet.

De raden wijzen allereerst op de grote onduidelijkheid omtrent het proces. Er is nog grote onduidelijkheid over het procesverloop 'groenboek-witboek-beleidsplan' (cf. III.4) en over het structuurplanningsproces op de drie niveaus: RSV, provinciale structuurplannen en gemeentelijke structuurplannen (cf. III.2 en III.7). De raden wijzen bovendien op de talrijke onduidelijkheden die momenteel nog bestaan inzake de overgang van het RSV naar het Beleidsplan Ruimte (cf. III.6). Ook het ontbreken van inzicht in het financieel kader (cf. III.3) en het gewenste instrumentarium (cf. V.1) vormt een belangrijke tekortkoming van voorliggend Groenboek.

Ook ten aanzien van het beleidsplan formuleren de raden aanbevelingen. De raden vragen onder meer dat er een duidelijker visie wordt ontwikkeld met daadkrachtige en vernieuwende lange termijndoelstellingen voor de Vlaamse ruimte (cf. IV.1). Deze visie mag geen achteruitgang betekenen ten opzichte van de huidige visie van het RSV (met name duurzame ruimtelijke ontwikkeling). Tevens is het belangrijk dat de verschillende beleidsplannen van de Vlaamse Regering goed op elkaar worden afgestemd (cf. III.8).

4. Met voorliggend gemeenschappelijk advies hebben de strategische adviesraden zich geëngageerd om een volwaardige bijdrage te leveren aan het maatschappelijk debat over het Beleidsplan Ruimte. Een waardevolle dialoog is ontstaan tussen de diverse strategische adviesraden. De raden vragen dan ook de nodige aandacht voor dit gemeenschappelijk advies. Ze stellen vast dat de adviesvraag over het Groenboek niet gesteld werd door de minister (maar door de secretaris-generaal). Dit zou kunnen wijzen op een gemis aan politieke gedragenheid voor het adviesproces. Bovendien merken de raden op dat het advies gevraagd wordt tegen uiterlijk februari 2013 terwijl reeds tegen april 2013 het Witboek verwacht wordt. Het betreft dus een zeer korte termijn om de aanbevelingen van de raden nog te kunnen meenemen bij de opmaak van het Witboek. De raden hebben zich aldus geëngageerd om veel vroeger (begin november 2012) voorliggend advies af te ronden zodat het nog volwaardig meegenomen kan worden bij de verdere uittekening van het Witboek (en het Beleidsplan Ruimte). Tevens staan de raden open om tijdens het planningsproces tussentijdse adviezen te geven over aangebrachte vraagstukken.

III. PROCES

III.1. FOCUS DE RUIME PARTICIPATIE

5. De raden vinden het positief dat het Groenboek opteert voor een ruime en brede participatie. Het breed opgezet partnerschapsmodel, het open en participatief proces, het structureel overleg met diverse Vlaamse administraties, de partnerdialogen met het middenveld en de uitgebreide communicatiecampagnes naar de burgers zijn positieve elementen in het proces. Samen werken aan de Vlaamse ruimte is immers noodzakelijk.

De raden merken echter op dat in het verleden vanuit het ruimtelijk beleid reeds diverse partnerdialogen werden opgezet.⁷ Voorafgaand aan het Groenboek werd tevens een ruime burgerbevraging georganiseerd.⁸ Deze participatie loopt nu verder in de opgestarte

---

nieuwe maatschappelijke uitdagingen.

⁷ Samen denken over de Vlaamse ruimte. Analyse van de ViA-rondetafel 'Groen stedengewest' van 3 december 2010. Partnerdialoog 16 mei 2011. Partnerdialoog 6 oktober 2011. Partnerdialoog 22 november 2011. Burgerevent 28 mei 2011. Burgerbevraging voorafgaand aan het Groenboek.

⁸ Afdeling ruimtelijke planning, Departement ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed. 2011.

werkgroepen. Het is voor de raden niet duidelijk hoe de resultaten van deze breed opgezette bevraging meegenomen werden in het Groenboek.⁹ Bovendien moet omzichtig omgesprongen worden met dergelijke bevraging. De input moet correct gebruikt worden bij het vervolg van het proces. De raden betreuen bovendien dat deelname aan de werkgroep 'instrumenten' werd voorbehouden voor overheden (Vlaams, provinciaal, gemeentelijk).

De raden stellen bovendien vast dat diverse elementen niet aan het inspraakproces worden onderworpen. Dit geldt onder meer voor enkele belangrijke elementen van de nota van de Vlaamse Regering. Het was in die zin waardevol geweest indien bijvoorbeeld over de invulling van de korte termijn acties een terugkoppeling was gebeurd met het maatschappelijk middenveld (cf. V.2).

De raden wijzen op het gevaar dat deze gebrekkige of onduidelijke terugkoppeling op termijn kan leiden tot een verlies aan draagvlak voor het proces (terwijl juist een vergroting van het draagvlak beoogd wordt met dergelijk participatief proces). Er ontstaat een zogenaamde 'consultatiemoehheid'. In die zin is het zeer belangrijk dat een juiste terugkoppeling gebeurt naar de doelgroepen.

6. Via een online-tool kan de burger zich uitspreken over 12 sleutelkwesties in het Groenboek: (1) inperken van de verharding van de open ruimte, (2) vernieuwen van de woonomgeving, (3) inzetten van de mensenmaat in de metropool, (4) verbinden van Vlaanderen met de wereld, (5) realiseren van woon- en werkomgevingen van topklasse, (6) verbreden van de betekenis van de open ruimte, (7) uitbouwen van robuuste open ruimte, (8) meer doen met minder ruimte, (9) de juiste activiteit op de juiste plaats, (10) keuzes maken in de suburbane gebieden, (11) ruimte geven voor hernieuwbare energie en (12) prioriteit: metropolitane allure, mensenmaat of veerkrachtige ruimte.

De raden hebben veel vragen bij deze sleutelkwesties. De weerhouden sleutelkwesties zijn eerder 'algemeenheden' dan genuanceerde stellingen die de complexiteit van de opgave vatten. Dergelijke weinig wetenschappelijke aanpak leidt tot 'verkleuring' van de ruimtelijke planning. Bovendien moet de burger keuzes maken op basis van zeer vage duiding. De raden menen dat de hoofdlijnen reeds in grote mate hadden moeten vastgelegd worden in het Groenboek (cf. IV.1).

III.2. VERSTERK DE BETROKKENHEID VAN LOKALE OVERHEDEN EN PROVINCIES

7. De raden vinden het positief dat met het Beleidsplan Ruimte een verbeterde samenwerking wordt nagestreefd tussen de bestuursniveaus.¹⁰ Het partnerschap tussen Vlaanderen, provincies en gemeenten wordt sterk benadrukt in het Groenboek.¹¹ Dit moet de start betekenen van een daadwerkelijk partnerschap met andere bestuursniveaus.

De raden vinden het evenwel een zwakte van het Groenboek dat dit partnerschap enkel wordt vermeld onder het hoofdstuk 'realisatie van het plan'. Bij de overlegstructuren zijn de provincies en de gemeenten niet opgenomen.¹² Ook bij de totstandkoming van het Groenboek werden de lokale overheden en provincies amper betrokken. De nota aan de Vlaamse Regering stelt: *'Het is de ambitie om in de context van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen tot een bijgesteld*

Resultaten enquête bij overheden, experts en verenigingen.

⁹ SARO merkte in haar advies van 2011 reeds op dat er omzichtig moet omgesprongen worden met dergelijk breed opgezet partnerschapsmodel. SARO 2011|10. Advies van 29 juni 2011 over het beleidsplan ruimte Vlaanderen: op weg naar een groenboek. www.sarovlaanderen.be

¹⁰ Groenboek: pag. 61.

¹¹ Het groenboek benadrukt dat Vlaanderen, provincies en gemeenten als gelijkwaardige partners werken aan de realisatie van het beleidsplan. De uitvoerende taken zullen worden verdeeld op basis van strategische inzet van mensen, middelen en instrumenten.

¹² Nota Vlaamse Regering: pag.9-pag.11.

*partnerschap te komen met de lokale besturen. Dit wordt echter pas in de volgende fases geconcretiseerd. ....'*¹³ Dit staat in schril contrast met het initieel uitgangspunt om het Groenboek tot stand te brengen via een ruime en brede participatie (cf. III.1). In het kader van het vormen van een bestuurlijk draagvlak voor het ruimtelijk beleid is het van belang om naar de visie van de gemeenten en de provincies te peilen; zeker wanneer het over een gedeeld plan gaat.

8. Over de beoogde subsidiariteit in het ruimtelijk beleid geeft het Groenboek geen verdere verduidelijking. De nota verwijst naar het Witboek interne staatsvorming.¹⁴ De raden stellen vast dat de Vlaamse Regering op 5 april 2012 (naar aanleiding van de goedkeuring van het Groenboek) ook beslist heeft om een traject op te starten voor het onderzoeken en uitwerken van *'de modernisering van het systeem van beleidsplanning en de samenwerking tussen de bestuursniveaus op het vlak van beleidsplanning ruimtelijke ordening, en de wijzigingen in wetgeving en reglementering die daarvoor desgevallend nodig zijn'*.

De raden wensen niet vooruit te lopen op dit proces. Ze benadrukken dat de voorgestelde ruimtelijke transitie enkel succesvol kan zijn indien een nauwe samenwerking ontstaat met de lokale overheden en provincies. Er is nog heel wat ruimte om het partnerschap sterker vorm te geven: bijvoorbeeld door (a) een doorgezette transitie naar een meer oplossingsgerichte houding van de Vlaamse overheid (in plaats van een controlerende houding) en (b) door de middelen van de Vlaamse overheid te optimaliseren en ter beschikking te stellen om het Vlaams ruimtelijk beleid mee vorm te geven.

9. Het Groenboek roept ook bestuurlijke vragen op, zoals de vraag of een polycentrisch ontwikkelingsmodel nieuwe bestuursvormen noodzakelijk maakt. De raden vinden dat een nieuw Beleidsplan Ruimte Vlaanderen aantoont dat er behoefte is aan een discussie over 'wanneer' en 'hoe' samenwerking op het lokale niveau gestalte kan krijgen. Daarbij moet ook worden gekeken naar samenwerkingsvormen met het middenveld, burgers of andere private actoren. In ieder geval moet worden bewaakt dat er geen vierde bestuursniveau wordt gecreëerd.

III.3. GEEF DUIDING VAN HET FINANCIËEL KADER

10. De raden stellen vast dat het financieel kader momenteel volledig ontbreekt. Er is geen enkel zicht op de financieel-economische impact van de diverse beleidsopties. Het is bijvoorbeeld onduidelijk wat de kostprijs zal zijn van de voorgestelde hervorming van de huidige infrastructuur in het kader van een netwerkstructuur. Er is geen duidelijkheid over de financiële impact van de ambities inzake polycentrische ontwikkeling of ruimtelijke veerkracht. Het is geheel onduidelijk welke financiële middelen gemoeid zijn met het Beleidsplan Ruimte en in hoeverre die middelen beschikbaar zijn. De raden vragen hieromtrent meer duidelijkheid en wijzen er ook op dat de (grenzen van de) budgettaire realiteit de verdere invulling van het Beleidsplan Ruimte zullen bepalen. De keuze en invulling van de strategische doelstellingen moet mee worden bepaald in functie van het financieel-budgettair kader.
11. Naast duidelijkheid over het financiële plaatje ontbreekt tevens duiding van de noodzakelijke flankerende financiële instrumenten. In deel V van dit advies gaan de raden verder in op het volledige instrumentarium. In het kader van de bemerking omtrent het ontbreken van een financieel kader wijzen de raden alvast hier op het belang van de aangekondigde herziening van het systeem van planschade, kapitaalschade en planbatan. Deze herziening kan kaderen binnen een streven naar een meer 'budgetneutraal' ruimtelijk planningsstelsel. Een effectieve inning van de planbatan maakt geld vrij voor het ondersteunen van de noodzakelijke ruimtelijke ontwikkelingen. De raden wijzen hieromtrent ook op het instrument van planologische ruil. Het

---

¹³ Nota Vlaamse Regering: pag. 23.

¹⁴ Nota Vlaamse Regering: pag. 17.

betreft de omwisseling van gebiedsbestemmingen vanuit een samenhangende visie op de duurzame ruimtelijke ordening van het volledige plangebied.¹⁵ Ook de rol van de private actoren moet verder worden geduid binnen de vastgestelde ruimtelijke visie. De raden verwijzen bijvoorbeeld naar één van de scenario-oefeningen waarbij uitgegaan werd van een sterkere rol voor de private actoren.¹⁶

12. Het Groenboek doet vermoeden dat van de gemeenten (en de provincies) wordt verwacht dat zij de Vlaamse initiatieven op hun grondgebied ondersteunen en in sommige gevallen trekken.¹⁷ De raden vragen hierover verduidelijking. Gemeenten (en provincies) worden daarmee immers verantwoordelijk voor het succesvol uitvoeren van 'zuiver' lokale projecten én voor het uitvoeren of ondersteunen van projecten die essentieel zijn voor het realiseren van de Vlaamse lange termijnvisie. Bovendien moeten de gemeenten (en de provincies) zicht hebben op wat er van hen in financieel opzicht wordt verwacht.

III.4. VERDUIDELIJK HET TRAJECT 'GROENBOEK-WITBOEK-BELEIDSPLAN'

13. De raden vinden het positief dat voor de opmaak van het Beleidsplan Ruimte geopteerd werd om te werken met een Groenboek en vervolgens een Witboek. Het is immers positief dat ter voorbereiding van een nieuw plan allereerst verduidelijking wordt gegeven van de strategische lijnen van het plan. Hierdoor ontstaat zeer vroeg in het proces inzicht in de strategische lijnen. Bovendien past deze strategie binnen de bezorgdheid van de Vlaamse Regering om strategische adviesraden voldoende vroeg in het proces te betrekken. Strategische adviesraden kunnen zich uitspreken over de grote lijnen van het plan en dit in een fase die eventuele bijsturing van het plan nog mogelijk maakt.

14. De raden wijzen op de grote onduidelijkheid over het verdere procesverloop 'groenboek-witboek-beleidsplan'.

Er is bijvoorbeeld geen enkele duidelijkheid over het statuut en de inhoud van het Beleidsplan Ruimte. Het is ook onduidelijk hoe het Groenboek zal worden vertaald naar het Witboek en vervolgens het Beleidsplan Ruimte. De nota aan de Vlaamse Regering stelt: *'In het uittekenen van het proces en de eventuele procedure (van witboek naar beleidsplan, al dan niet met de tussenstap van een ontwerp beleidsplan) zal rekening gehouden worden met een aantal vereisten: de door Europese en eigen regelgeving verplichte effectbeoordelingen, de door internationale regelgeving opgelegde eisen in verband met informatieverstrekking en inspraak. .... Ten laatste bij de goedkeuring van het Witboek moet er duidelijkheid zijn over de decretale onderbouwing van het totstandkomingsproces'.*

De raden vinden het een ernstige tekortkoming dat de decretale basis voor het proces van het Beleidsplan Ruimte momenteel niet gekend is. Vast staat dat het huidige decretaal kader hertekend zal worden.¹⁸ In welke richting is echter nog niet duidelijk.

---

¹⁵ VCRO: artikel 2.6.17.

¹⁶ Vlaamse Ruimte 2050 scenario's. Workshop scenario's Ruimtelijke ontwikkeling Vlaanderen. 30 maart 2011. www.steunpuntruimte.be

¹⁷ Groenboek: pag. 63: *'Gewest, provincies en gemeenten werken als gelijkwaardige partners aan de realisatie van het beleidsplan. De uitvoerende taken worden verdeeld op basis van selectiviteit en strategische inzet van mensen, middelen en instrumenten. De Vlaamse overheid neemt zelf initiatieven of speelt een integrerende rol wanneer input van verschillende bestuursniveaus nodig is. Haar rol kan zich ook beperken tot inspireren of faciliteren. Zo scheidt de Vlaamse overheid bijvoorbeeld de nodige randvoorwaarden zodat provincies en gemeenten hun bijdrage kunnen leveren aan de realisatie van de visie.'*

Groenboek: pag. 59: *'Partners brengen specifieke expertise, daadkracht en/of middelen in. .... Partners zouden zich moeten engageren te werken aan uitvoering op het terrein.'*

¹⁸ Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO).

Bovendien stellen de raden vast dat de nota aan de Vlaamse Regering vermeldt: *‘Er moet onderzocht worden welk onderscheid er nog gemaakt wordt tussen een ontwerp Beleidsplan enerzijds en een definitief Beleidsplan, gelet op het feit dat er een Witboek aan vooraf gaat’*. Het is voor de raden niet duidelijk wat hiermee bedoeld wordt. De raden wijzen er op dat een groenboek of een witboek geen juridische waarde heeft en dat pas op het niveau van het beleidsplan een juridisch bindend statuut wordt gekoppeld aan het plan.¹⁹

De raden dringen er dan ook op aan dat het procesverloop op korte termijn verder uitgeklaard zal worden. Er moet dringend duidelijkheid ontstaan over de decretale basis van het plan (o.a. juridisch statuut) en de vooropgestelde timing. Momenteel gaan zowel het regeerakkoord 2009-2014 als de beleidsnota ruimtelijke ordening 2009-2012 er van uit dat voor het einde van de legislatuur een nieuw ruimtelijk beleidsplan voorlopig zal worden vastgesteld. Het is dus zeer onduidelijk wanneer het plan definitief zal goedgekeurd worden en van kracht zal worden.

III.5. VERANKER HET CYCLISCH KARAKTER VAN HET PROCES

15. De raden verwijzen naar de nota aan de Vlaamse Regering van 28 januari 2011 waarin sterk het cyclisch karakter van structuurplanning wordt benadrukt.²⁰ ²¹Ook de nota aan de Vlaamse Regering van 5 april 2012 wijst terecht op de ambitie van een dynamisch ruimtelijk beleid. Zowel visie als strategie en actie moeten met een zekere regelmaat (kunnen) bijgesteld worden.²²

De raden erkennen dat de herziening van het RSV een zeer omslachtig en zwaar proces is geworden.²³ De raden wijzen op het belang van een cyclisch proces. Bijsturen van het beleidsplan ruimte in functie van nieuwe inzichten en uitdagingen wordt mogelijk. Door te werken met een cyclisch verhaal kan ook gemakkelijker omgegaan worden met onzekerheden en nieuwe ontwikkelingen of uitdagingen.

Het planproces stopt niet bij het afleveren van dit product. Het uitwerken van een duurzaam planproces is even belangrijk als het afleveren van een volwaardig plan.

16. De raden vinden het positief dat met het Groenboek ook de intentie wordt geformuleerd om met het Beleidsplan Ruimte een meer expliciet onderscheid te maken tussen visie, strategie en actie. Het is positief dat de visie, de strategie en de acties niet meer in één document (zoals in het RSV) zal worden behandeld. Dit biedt de mogelijkheid om het Beleidsplan Ruimte meer uitvoeringsgericht, dynamischer en meer cyclisch te maken. Deze loskoppeling zal het proces van bijsturing (herziening) van de visie (of de strategie of de actie) vergemakkelijken. Aangezien het Beleidsplan Ruimte in de plaats komt van het RSV onderstrepen de raden de absolute noodzaak dat bij de goedkeuring van het Beleidsplan Ruimte zowel de visie, de strategie als het actieprogramma voorhanden moeten zijn (zoals ook terecht wordt benadrukt in de nota aan de Vlaamse Regering).²⁴

17. De raden wijzen er ten slotte op dat het belangrijk is dat binnen dit cyclisch karakter van structuurplanning veel zorg besteed wordt aan een gepaste inschakeling van het huidige RSV. In

---

¹⁹ Zie SERV. Advies wit- en groenboeken, Brussel, 1 juni 2011. www.serv.be

²⁰ Nota aan de Vlaamse Regering: Opmaak van Beleidsplan Ruimte Vlaanderen startnota. VR20112801DOC0041. Zie figuur op pag.7 van deze nota.

²¹ Cf. Le Schéma Régional d’Aménagement et de Développement Durable du Territoire Picardie: *‘Le Schéma Régional d’Aménagement et de Développement Durable du Territoire(SRADDT) doit prendre place dans un processus itératif permanent, permettant de questionner les schémas sectoriels afin d’ajuster en continu l’action publique régionale.’*

²² Nota VR 20120405: pag. 6.

²³ Zie SARO 2010|11. Advies van 3 september 2010 inzake het besluit van de Vlaamse Regering van 18 december 2009 betreffende het addendum bij het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

²⁴ Nota VR 20120405: pag.8.

de volgende paragraaf gaan de raden hier expliciet op in.

III.6. VERDUIDELIJK OVERSCHAKELING RSV NAAR BELEIDSPAN VLAANDEREN

18. Het Beleidsplan Ruimte komt in de plaats van het RSV. De nota aan de Vlaamse Regering verduidelijkt de overgang van de uitvoering van het RSV naar de uitvoering van het Beleidsplan Ruimte.²⁵ Naarmate de opmaak van het Beleidsplan Ruimte vordert, zal inzicht groeien in de uitvoering er van. Het beleidsplan zal een actieprogramma bevatten waarin concreet wordt aangegeven hoe zal worden omgegaan met de lopende processen in uitvoering van het RSV.
19. Het Groenboek benadrukt sterk de continuïteit met het huidige RSV maar stuurt tevens sterk aan op vernieuwing. Het Groenboek stelt dat het Beleidsplan Ruimte zal voortbouwen op de robuuste lijnen van het RSV. Het Groenboek slaagt er echter niet in om helder te maken wat dit juist betekent. Het is onduidelijk welke principes uit het RSV zullen worden overgenomen in het Beleidsplan Ruimte en welke principes zullen worden bijgestuurd. Het Groenboek stelt: *'we respecteren de basisdoelstellingen, ruimtelijke principes en veel andere elementen uit het RSV maar geven ze een actuele invulling'*.²⁶
20. De raden wijzen op de talrijke onduidelijkheden die momenteel nog bestaan betreffende de overgang van het RSV naar het Beleidsplan Ruimte. Tal van elementen worden in het Groenboek niet geduid waardoor de overgang van het RSV naar het Beleidsplan Ruimte zeer moeilijk in te schatten is. Dit heeft ook sterk te maken met de onduidelijkheid over het instrumentarium (cf. V.1). Voor tal van instrumenten die opgenomen zijn in het RSV is het onduidelijk in hoeverre ze voortgezet zullen worden. Zonder volledigheid te willen nastreven wordt hierna ingegaan op enkele voorbeelden:
  - Het RSV zet sterk in op de afbakening van de stedelijke gebieden en het buitengebied. Vanuit de doelstelling 'Vlaanderen: open en stedelijk' wordt binnen het stedelijk gebied en het buitengebied een specifiek beleid gevoerd. In stedelijke gebieden geldt een beleid van verdichting en concentratie van bebouwing en hoog dynamische functies (wonen, werken, recreëren). Voor het buitengebied geldt een beleid van concentratie in kernen, vrijwaring van de open ruimte en versterking van de functies van het buitengebied (natuur, landbouw en bos). Het is onduidelijk in hoeverre het Beleidsplan Ruimte zal blijven opteren voor de afbakening van stedelijke gebieden. Het is tevens onduidelijkheid in hoeverre de afbakening van de gebieden van de agrarische en natuurlijke structuur zal worden verder gezet met het Beleidsplan Ruimte.
  - Het Groenboek stelt dat het ruimtelijk beleid - met de ruimteboekhouding - de voorbije jaren te sterk focuste op kwantitatieve doelstellingen.²⁷ Op basis van de nota aan de Vlaamse Regering zou opgemaakt kunnen worden dat zal afgestapt worden van de ruimteboekhouding.²⁸ Dit is evenwel nog niet duidelijk. Het is ook niet duidelijk wat desgevallend het alternatief zal zijn voor de ruimteboekhouding.
  - Het RSV gaat uit van een doordacht locatiebeleid en legt sturende instrumenten vast (o.a. afbakening van stedelijke gebieden, categorisering van wegen en woongebieden en

---

²⁵ Nota VR 20120405: pag. 15-16.

²⁶ Groenboek: pag. 19.

²⁷ Groenboek: pag. 10.

²⁸ Nota VR van 28 januari 2011: *'Uit de evaluatie van het RSV blijkt dat het afkalvende draagvlak onder meer te maken heeft met de trage totstandkoming van de beleidsimplementatie. Dit zal enerzijds moeten opgelost worden door meer selectief haalbare acties te formuleren. Anderzijds zal een aangepast instrumentarium noodzakelijk zijn. Dit zal ook noodzakelijk zijn om de focus te kunnen verleggen van bestemming van hectares naar de realisatie van ruimtelijke doelstellingen.'*

economische knooppunten). Ook het Groenboek pleit voor een doordacht locatiebeleid. Het Groenboek geeft echter geen invulling aan de instrumenten die hiervoor noodzakelijk zijn.²⁹

- En tenslotte wijzen de raden op het belang van het instrument van ijzeren voorraad, zoals opgenomen in het RSV. Ook hier is het volledig onduidelijk in hoeverre en hoe dit instrument invulling zal krijgen in het Beleidsplan Ruimte.

III.7. VERDUIDELIJK DE HERZIENING VAN HET SYSTEEM VAN STRUCTUURPLANNEN

21. Het Groenboek stelt een herziening van het systeem van structuurplannen op de drie niveaus voorop: *'In de toekomst hebben we een systeem nodig met meer vrijheidsgraden, waarbinnen een consistent beleid overeind blijft maar de beleidsplanning afgestemd wordt op de noden en de eigenheid van elke gemeente.'*³⁰

De raden erkennen dat een systeem van structuurplannen volgens een minder vast stramen kansen biedt omdat op die manier er meer planningsvrijheid komt voor lokale overheden en provincies; in functie van de eigenheid van deze overheden. Het is dan echter wel belangrijk dat het Beleidsplan Ruimte een voldoende kader vormt dat zekerheid biedt voor een consistent beleid.

Het is vandaag nog onduidelijk hoe grondig het systeem van structuurplannen hervormd zal worden. De raden vragen actief betrokken te worden bij de herziening van het systeem van structuurplanning. Herziening van het systeem moet immers met de nodige zorg gebeuren. Een herziening van het systeem mag bijvoorbeeld niet leiden tot een onwerkbaar systeem aan wijzigingen van lokale en provinciale structuurplannen.

III.8. DOORBREEK DE VERKOKERING

22. De strategische adviesraden hebben reeds meermaals gewezen op de noodzakelijke afstemming tussen de verschillende beleidsplannen.³¹ Momenteel zijn verschillende beleidsplannen op Vlaams niveau in opmaak: zoals het mobiliteitsplan, klimaatplan, woonbeleidsplan, adaptatieplan, plattelandsbeleidsplan en sport-voor-allenplan. De raden stellen vast dat de Vlaamse Regering er niet in slaagt om deze beleidsplannen voldoende op elkaar af te stemmen.³² Nochtans vormt het feit dat deze plannen momenteel gelijktijdig in opmaak zijn een unieke kans tot volwaardige afstemming van de verschillende beleidsplannen. Een afstemming met de andere beleidsplannen zou de vastberadenheid van de ontwerper (Vlaamse Regering) onderstrepen.

De nota aan de Vlaamse Regering erkent de noodzakelijke afstemming tussen de verschillende beleidsplannen. De nota gaat er van uit dat het ambtelijk forum, als beleidsdomein-overschrijvend forum, als eerste geplaatst is om integrerend te denken en de afstemming na te streven.³³ De raden wijzen er op dat dit niet volstaat. Er is nood aan een meer geïstitutioniseerd kader voor de afstemming van de verschillende Vlaamse beleidsplannen.

---

²⁹ Groenboek: pag. 45.

³⁰ Groenboek: pag. 16.

³¹ SARO 2012|06. Advies mobiliteitsplan: missie en visie. MORA. Advies Missie en visie ontwerp Mobiliteitsplan Vlaanderen, Brussel, 25 mei 2012.

³² Het is bijvoorbeeld onduidelijk in hoeverre de analyse in het groenboek inzake het belang van internationale bereikbaarheid en mobiliteit samen spoort met de opties van het Nieuw Industrieel Beleid en de doelstelling over Vlaanderen als logistieke draaischijf opgenomen in ViA.

³³ Nota VR 20120405: pag. 13.

23. De raden verwijzen tevens naar de beleidsnota ruimtelijke ordening 2009-2014 waar sterk de nadruk wordt gelegd op het partnerschapsmodel: *‘De vraag naar integratie en gelijktijdige en gelijkwaardige sectorale input denken we te kunnen realiseren in een planningsmodel met een grotere transparantie en grotere structurele betrokkenheid van de sectoren bij de ruimtelijke planning. ... Een partnerschapsmodel met een ruime betrokkenheid van de relevante maatschappelijke actoren bij de beleidsbepaling en de beleidsuitvoering maakt de rol van het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening niet kleiner, eerder in tegendeel. In overleg met de bevoegde ministers (landbouw, economie, natuur, toerisme,...) zal men streven om de sectorale voorstellen in een ongeveer gelijkaardig format op te stellen, zodat ze compatibel zijn met elkaar en een betere afweging tussen de diverse wensbeelden mogelijk maken.’*

De kernboodschap is dat ruimtelijke ordening in eerste instantie gericht moet zijn op het afwegen en ruimtelijk toewijzen van de diverse sectorbehoefte. De ruimtelijke ordening, waarbij de diverse maatschappelijke activiteiten gelijktijdig tegenover elkaar worden afgewogen, behoudt een integrerende en coördinerende rol ten opzichte van de diverse sectorale aanspraken op de ruimte. Essentieel in dergelijk model van coördinatie, afweging en integratie is volgens de beleidsnota dat de vele sectorale aanspraken op een gestructureerde en gelijkwaardige manier tot stand komen en dat ze een ruimtelijke vertaling zijn van de maatschappelijke doelstellingen die gelden voor het betrokken maatschappelijk veld.

De raden ondersteunen voluit het uitgangspunt van ‘partnerschapsmodel’. De raden wijzen er op dat het RSV stelde op goed uitgebouwde analyses van de verschillende ruimtelijke sectoren. De raden moeten nu evenwel vaststellen dat een dergelijke sectorale onderbouwing momenteel grotendeels ontbreekt.

IV. BELEIDSPLAN RUIMTE

IV.1. GEEF INVULLING AAN EEN VERNIEUWENDE RUIMTELIJKE VISIE 2020-2050

24. De raden vinden het positief dat er werk wordt gemaakt van een ruimtelijke visie op lange termijn (2020-2050). Het Groenboek geeft echter slechts zeer beperkt verduidelijking van deze nieuwe visie.³⁴ Onder de veelbelovende titel ‘ruimtelijke visie 2050’ stelt het Groenboek dat *‘we de lat van ons ruimtelijk beleid flink wat hoger zullen leggen’* en *‘dat zal worden voortgebouwd op de robuuste lijnen van het RSV’*. Verder worden twee lange termijndoelstellingen gedefinieerd; ze dragen echter niet bij tot een verdere verduidelijking van de gewenste visie. Ook de metafoor ‘Metropool Vlaanderen’ en het polycentrische ontwikkelingsmodel zorgen verder voor verwarring (zie verder paragraaf IV.3). En tenslotte maken de drie krachtlijnen en twaalf thema’s door hun vaagheid en onderlinge tegenstrijdigheid het nog moeilijker om zicht te krijgen op de nieuwe ruimtelijke visie.

Zoals reeds eerder gesteld erkennen de raden dat het Groenboek opgevat is als discussiedocument. Het Groenboek stelt: *‘Deze visie staat vandaag nog allesbehalve scherp. Dit kan ook niet anders, 2050 is nog veraf.’* De huidige vage formulering van de ruimtelijke visie maakt het voor de raden evenwel zeer moeilijk om zich uit te spreken. Het Groenboek had reeds duiding moeten geven van de hoofdlijnen van de visie (cf. par. 5).

25. Het Groenboek stelt dat de visie inzake de ‘Metropool Vlaanderen’ uitdrukking geeft aan een gewenste ruimtelijke ontwikkeling rond drie krachtlijnen: (1) versterken van de metropolitane allure van Vlaanderen, (2) behouden van de mensenmaat in de Vlaamse ruimte en (3) vergroten van de ruimtelijke veerkracht van Vlaanderen.³⁵ Het Groenboek stelt dat men deze drie

---

³⁴ Groenboek: pag. 27.

³⁵ Groenboek: pag. 27 e.v.

krachtlijnen 'evenwichtig wil combineren' en de drie lagen (metropolitane allure, mensenmaat en veerkrachtige ruimte) gelijktijdig wil nastreven op weg naar 2050. Deze driedelige opdeling is echter op zich niet nieuw (cf. duurzame ontwikkeling met economische, ecologische en sociale dimensie). Bovendien zijn deze drie krachtlijnen in het Groenboek zeer ruim interpreteerbaar. Het gebrek aan scherpstelling laat nu de deur open voor onderbouwing van elke ruimtelijke ontwikkeling.

De raden vragen dat er een duidelijke visie wordt ontwikkeld met daadkrachtige en vernieuwende langetermijndoelstellingen voor de Vlaamse ruimte. Deze visie mag geen achteruitgang betekenen ten opzichte van de huidige visie van het RSV. Het RSV formuleerde reeds in 1997 duurzame ruimtelijke ontwikkeling als visie voor de ruimtelijke ontwikkeling in Vlaanderen.³⁶ Deze visie wordt nog steeds ondersteund door de raden. De raden vinden het aldus positief dat het Groenboek stelt '*we blijven streven naar een duurzame ruimtelijke ontwikkeling*'. Ze vinden het bovendien positief dat - binnen het kader van de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling - het Beleidsplan Ruimte als proeftuin wordt beschouwd voor de uitvoering van een 'duurzaam ontwikkelingseffectenrapport'.³⁷ Bovendien kan het kader van duurzame ruimtelijke ontwikkeling perfect samengaan met de noodzakelijke vernieuwing van het ruimtelijk beleid.

26. Niettegenstaande het Groenboek een grote vernieuwingsbeweging vooropstelt, stellen de raden vast dat het Groenboek onvoldoende invulling geeft aan een vernieuwende en creatieve visie voor 2050. De raden wijzen er op dat duurzame ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijke kwaliteit in grote mate kan worden bekomen door creativiteitsstrategieën (cf. par. 38). Tegen 2020 (en 2050) zullen heel wat nieuwe uitdagingen via het Beleidsplan Ruimte een antwoord moeten krijgen. Het Groenboek suggereert te weinig creatieve ideeën. De nota aan de Vlaamse Regering verwijst nu enkel naar de samenwerking met de Vlaamse Bouwmeester en het project 'ViA Ruimte'.³⁸

De raden wijzen tevens op het belang van innovatie in de brede zin van het woord. Het Groenboek legt de nadruk op 'innovatieve economie'.³⁹ Dit is positief. Innovatie mag echter niet beperkt worden tot de economische sfeer. Ook bij de visie en het uittekenen van maatschappelijke acties is innovatie noodzakelijk (zie tevens ook bestuurlijke innovatie onder par. 9).

De raden wijzen er ten slotte op dat door de erfenis van de gewestplannen de ruimte voor vernieuwing zeer sterk wordt ingeperkt.⁴⁰ Ook zal het een belangrijke uitdaging zijn om de doelstelling om de ruimteboekhouding van het RSV volledig uit te voeren, te laten samensporen met de noodzakelijke vernieuwingsbeweging.

IV.2. ERKEN DE RUIEMERE CONTEXT EN DE CENTRALE LIGGING IN NOORD-WEST-EUROPA

27. Vlaanderen is geen eiland. Dit wordt in het Groenboek ook erkend. Het Groenboek haalt een aantal elementen aan, maar deze zijn te beperkt. De raden benadrukken het belang van het toetsen van het beleidsplan aan het internationale kader en de geopolitieke context.

De raden oordelen dat de Europese en internationale ontwikkelingen onvoldoende worden doorvertaald in het Groenboek. Deze elementen worden nu in het Groenboek opgesomd onder

---

³⁶ RSV, deel 2: gewenste ruimtelijke structuur – richtinggevend gedeelte, pag. 181 e.v.

³⁷ Nota VR 20120405: pag. 9.

³⁸ Cf. Vlaamse Bouwmeester. Studie naar een visionaire woningbouw. The future commons 2070 - Floating Harbour Southern North Sea

³⁹ Groenboek: pag. 14.

⁴⁰ De raden verwijzen hieromtrent verder naar de financiële instrumenten en het systeem van planbaten en plan- en kapitaalschade (zie o.a. par. 11).

de maatschappelijke uitdagingen (en deels ook bij de korte termijnacties). Dit is positief maar niet voldoende. Deze Europese ontwikkelingen hebben immers belangrijke gevolgen voor het ruimtelijk beleid in Vlaanderen en zullen invulling geven aan de ruimte in Vlaanderen.

Het Europees beleidskader heeft belangrijke gevolgen voor het ruimtelijk beleid in Vlaanderen. Het Groenboek moet aangeven hoe de diverse Europese doelstellingen worden meegenomen bij het uittekenen van de ruimte in Vlaanderen. Dit is een belangrijke eerste oefening die moet gebeuren aangezien het Europees kader bepalend is voor de resterende 'speelruimte':

- Zo moet Vlaanderen tegen 2020 haar bijdrage leveren in de ontwikkeling van het Trans-Europees Transportnetwerk (TEN-T).
- In het kader van het Europese Klimaat- en Energiepakket heeft België een bindend streefcijfer toegewezen gekregen van 13% voor het aandeel energie uit hernieuwbare energiebronnen in het totale energiegebruik tegen 2020.⁴¹
- In het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn moet Vlaanderen in 2020 op 70% van de Natura-2000 gebieden voor Europese habitats en soorten het gepaste beheer voeren.
- Ook het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, WTO en het Europees beleid inzake milieu, water, platteland, bos zullen bepalend zijn.
- Zonder volledigheid te willen nastreven verwijzen de raden tevens naar het Europees Witboek adaptatiestrategie, de Europese richtlijn inzake luchtkwaliteit en geluidshinder, de kaderrichtlijn water, de Europese groepering voor territoriale samenwerking, de Europese strategie inzake groene infrastructuur⁴², het Europees stappenplan voor efficiënt hulpbronnengebruik, het Europees hervormingsprogramma en de voorstellen voor het Europees meerjarig financieel kader (in het bijzonder het cohesiebeleid).⁴³
- Voor het Belgische deel van de Noordzee wordt op federaal niveau het marien ruimtelijk plan voorbereid. Afstemming tussen het federale en Vlaamse niveau in verband met ruimtelijke planning respectievelijk op zee en op het land, is noodzakelijk (vb. ruimte voor hernieuwbare energie, offshore/onshore windmolenparken).

28. Het Groenboek verwijst op verschillende plaatsen naar het belang van grensoverschrijdende samenwerking.⁴⁴ Dit gebeurt op een niet samenhangende wijze. De samenwerking wordt bovendien vanuit een Vlaamse centralistische bril bekeken. Het Groenboek is uitgetekend op basis van de geschetste ontwikkelingen in de metropool Vlaanderen en niet vanuit de impact die de ontwikkelingen in de ons omringende metropolen (Parijs, Londen, Ruhrgebied, Randstad) op Vlaanderen zullen hebben.

Daarnaast vermeldt het Groenboek niet hoe de grensgebieden en de buurlanden (Nord-Pas-de Calais, Nederland, Noordrijn-Westfalen, Brussel, Wallonië) betrokken zullen worden bij het verdere proces. In de overlegstructuur zijn ze niet opgenomen.

De grensoverschrijdende ontwikkeling van mobiliteitsverbindingen, gemeenschappelijk beheer van grensoverschrijdende industrie- en natuurgebieden nopen tot meer afstemming en inpassing in een groter ruimtelijk geheel. Het Groenboek vermeldt onder de paragraaf 'buren en groeiregio's' een aantal regio's en landen die niet zo vaak in het kader van het Vlaams internationaal beleid worden vermeld. De raden missen in deze opsomming alleszins Noordrijn-Westfalen, Nord-Pas-de Calais en Nederland maar ook enkele BRIC-landen.

---

⁴¹ Richtlijn 2009/28/EG van 23 april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, PB L140/16, 5 juni 2009, art. 3.1. en tabel I.A., te vinden op <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0016:0062:nl:PDF>

⁴² An EU-wide strategy on Green Infrastructure
http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/index_en.htm

⁴³ European Commission, 2011d, Roadmap to a resource efficient Europe.

⁴⁴ Groenboek: pag. 39, 41, 52 en 63.

IV.3. VERTREK VAN HET FYSISCH SYSTEEM

29. De raden stellen vast dat het Groenboek niet langer uitgaat van het fysisch systeem als ruimtelijk structurerend principe. De raden dringen er op aan dat het fysisch systeem - zowel voor de stedelijke netwerken als voor de open ruimte netwerken - in het Beleidsplan Ruimte als ruimtelijk structurerend principe wordt vooropgesteld. Bovendien moet de dynamiek vanuit de open ruimte (o.a. bos, natuur, landschap, water, landbouw) op een volwaardige manier meegenomen worden bij het uittekenen van het Beleidsplan Ruimte.
30. Het polycentrische ontwikkelingsmodel is toegespitst op de bebouwde ruimte. Het Groenboek geeft geen invulling aan een daadkrachtig ontwikkelingsmodel voor de onbebouwde ruimte. Het Groenboek spreekt enkel over *'een robuuste open ruimte waarbij grotere en kleinere open ruimtes via groenblauwe netwerken onderling verbonden zijn'*.⁴⁵

De raden benadrukken dat het Groenboek te sterk vertrekt vanuit de stedelijke ontwikkelingen en de stedelijke dynamiek. Het Groenboek gaat onvoldoende uit van de ruimtelijke dynamiek in het buitengebied.⁴⁶

Het RSV gaf naast de invulling van stedelijke netwerken ook invulling aan netwerken binnen de open ruimte. De raden benadrukken dat deze open ruimte netwerken ruimtelijk structurerend zijn. Dit moet worden erkend in het Beleidsplan Ruimte:

- De agrarische structuur is een samenhangend geheel van gebieden die het duurzaam functioneren van de landbouw verzekeren.
- De bosstructuur is een samenhangend geheel van gebieden waar bossen omwille van socio-economische (productie, educatie, recreatie), ruimtelijke (buffering, structuur-bepalend vermogen) en ecologische doelstellingen (schermfunctie, natuurfunctie) met het oog op het duurzaam functioneren van de bossen worden behouden en ontwikkeld,
- De natuurstructuur is een samenhangend geheel van gebieden op Europees (vb. Natura 2000), Vlaams (Vlaams Ecologisch Netwerk, grote eenheden natuur) en lokaal niveau, en natuurverwevingsgebieden en natuurverbindingsgebieden.
- Het watersysteem is een samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, onderwaterbodems, oevers en technische infrastructuur met inbegrip van de daarin voorkomende ecotopen en alle bijbehorende fysische, chemische en biologische kenmerken en processen.

IV.4. GA UIT VAN EEN DUURZAAM EN EVENWICHTIG POLYCENTRISCH ONTWIKKELINGSMODEL

31. Het Groenboek kiest voor de 'Metropool Vlaanderen' als ruimtelijk beeld voor Vlaanderen in 2050. De raden hebben heel wat bemerkings bij deze metafoor. De Metropool Vlaanderen staat voor een beeld van economische ontwikkeling en grootschaligheid.⁴⁷ Terwijl de huidige metafoor van het RSV 'open en stedelijk' nog een evenwichtige invulling geeft aan de stedelijke functies en de open ruimte functies; gaat met de metafoor 'metropool Vlaanderen' alle aandacht

---

⁴⁵ Groenboek: pag.27.

⁴⁶ De raden verwijzen onder meer naar de studie: 'Ruimtelijke visievorming voor een aantrekkelijk polycentrisch Vlaanderen. Studie in het kader van het beleidsplan ruimte. 2012. uapS. Op pag. 42 van deze studie lezen ze: *'.... Het uitwerken van een polycentrische structuur kan leiden tot een verdere versnippering van de open ruimte. Dit hoeft niet noodzakelijk een nadeel te zijn indien er een sterke visie en ontwerp voor versnipperde open ruimte wordt uitgewerkt en indien het duidelijk wordt hoe die versnipperde open ruimte kan bijdragen aan de verbetering van de woonkwaliteit in een polycentrisch Vlaanderen.'*

⁴⁷ Van Dale, groot woordenboek van de Nederlandse taal: *'Metropool: zeer grote stad, meestal omringd door dichtbevolkte stedelijke gebieden ....'*

naar de stad. Door in de titel 'op mensenmaat' toe te voegen wordt het probleem niet opgelost. Men evolueert van Vlaanderen open en stedelijk (RSV - evenwichtig), naar groen stedengewest (ViA - klemtoon op stad), tot metropool (Groenboek - alle aandacht naar stad). Het risico bestaat dat met 'Vlaanderen als metropool op mensenmaat' voorbij wordt gegaan aan de primaire functies van het buitengebied, terwijl er meer dan ooit nood is aan een actief beleid (en middelen) voor het buitengebied.

32. Verder gaat het Groenboek voor de bebouwde ruimte uit van een polycentrisch ontwikkelingsmodel waarin verschillende kernen elk hun eigen rol kunnen opnemen en elkaar door goede onderlinge verbindingen versterken.⁴⁸ De Metropool Vlaanderen beschouwt Vlaanderen als een polycentrisch netwerk van functionele stedelijke regio's die *'samen voldoende stedelijke kracht genereren om boven de middenmaat van de kleine stad uit te stijgen'*.⁴⁹ Het Groenboek geeft geen verdere toelichting over het beoogde polycentrische ontwikkelingsmodel.

Momenteel worden meerdere sociaal-ruimtelijke fenomenen en planologische beelden geduid met het begrip polycentrisme. Het Steunpunt Ruimte stelt hieromtrent: *'... die meerdere betekenissen maken het een geliefd concept bij (Europees) beleid, maar tegelijkertijd een problematisch analytisch concept. Het concept is 'gestretched' of 'fuzzy'*.⁵⁰ Het is dus momenteel zeer onduidelijk wat met dit polycentrisch ontwikkelingsmodel in Vlaanderen bedoeld wordt. De raden begrijpen dat het Steunpunt Ruimte het concept 'polycentrisme' verder zal uitwerken en een rapport voorziet tegen eind 2012.⁵¹

De keuze en de implementatie van het model hebben ook belangrijke organisatorische en financiële complicaties die moeten worden verduidelijkt (cf. par. 9 en par. 10).

33. De raden erkennen dat het polycentrisch ontwikkelingsmodel heel wat potenties heeft voor een duurzame ruimtelijke ontwikkeling:

- Het model biedt kansen voor de uitbouw van een hoogwaardig kwalitatief netwerk van openbaar vervoer in Vlaanderen. Een polycentrische structuur kan samengaan met een hoger niveau van ruimtelijke nabijheid, een betere bereikbaarheid, een duurzamer verplaatsingspatroon en een netwerk van logistieke poorten met inlandse knooppunten.
- Het model biedt kansen om de verhouding tussen grootsteden en regionale steden te herbekijken o.b.v. ligging en mogelijkheden, en niet alleen o.b.v. taakstelling. Het biedt ook kansen voor een ruimtelijk ontwikkelingsmodel, waarin de rol van de kleinere steden en kernen van het buitengebied versterkt wordt om de territoriale en sociale cohesie te bevorderen.
- Het RSV zet reeds volop in op stedelijke netwerken. Een evaluatie van het RSV dringt zich op. Hierbij moet aandacht gaan naar de impact van het afbakeningsproces van de stedelijke gebieden (o.a. monocentrische ontwikkeling van Vlaanderen versus de beoogde polycentrische ontwikkeling, nieuwe ontwikkelingen in kleinstedelijke gebieden). Het polycentrisch ontwikkelingsmodel zou kunnen impliceren dat afgestapt wordt van de harde afbakeningsgrens tussen stedelijk gebied en buitengebied. De raden vragen hieromtrent evenwel de nodige voorzichtigheid. Het vastleggen van een grens tussen buitengebied en stedelijk gebied kaderde binnen de metafoor 'Vlaanderen: open en stedelijk'. Afstappen van de afbakening van stedelijke gebieden en buitengebied is enkel te onderschrijven als er garanties komen voor effectieve inbreiding van de stad en voor het vrijwaren van het buitengebied. Deze garanties zijn er momenteel niet (cf. par. 29, par. 30 en par. 32).

---

⁴⁸ Groenboek: pag.27.

⁴⁹ Groenboek: pag.29.

⁵⁰ Van Meeteren. 2012. Toelichting bij het steunpunt ruimte.

⁵¹ Zie www.steunpuntruimte.be

- Het model biedt kansen voor nieuwe en toegankelijke natuur in bebouwde regio's en biedt kansen voor stadsbossen en stadslandbouw.
- Mits een goede afstemming met de beleidsopties inzake toerisme en cultuur biedt het model ook kansen voor de verdere ontwikkeling van kunststeden (naast de groene regio's en de kust één van de drie uitgangspunten van het Vlaams toeristisch promotiebeleid). Zoals het Groenboek terecht stelt vormen de aantrekkelijkheid en de identiteit van de steden en hun internationale connectiviteit het visitekaartje voor Vlaanderen als internationale ontmoetingsplaatsen voor innovatie en creativiteit.⁵²

IV.5. ZET MAXIMAAL IN OP RUIMTELIJKE VEERKRACHT

34. Het Groenboek omschrijft *'het vergroten van de ruimtelijke veerkracht in Vlaanderen'* als één van de drie krachtlijnen van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling. Vier thema's worden geformuleerd: (1) schokken opvangen, (2) spons voor klimaatverandering, (3) groenblauwe dooradering garanderen en (4) ruimte bieden aan energietransitie.⁵³

De raden erkennen dat onder de noemer van 'veerkrachtige ruimte' zeer waardevolle elementen worden vermeld.

35. De raden vinden het positief dat het Groenboek het sectorale verhaal overstijgt.⁵⁴ Er zitten in het Groenboek tal van aanknopingspunten voor een meer multifunctionele benadering. De raden ondersteunen in die zin de introductie van het concept van ecosysteemdiensten in het Groenboek.⁵⁵ ⁵⁶De raden vragen om dit concept verder uit te werken en door te vertalen bij de uitwerking van het Beleidsplan Ruimte. Het beschrijven en evalueren van ecosysteemdiensten laat toe om meer onderbouwde beleidskeuzes te maken in functie van een duurzame ontwikkeling van Vlaanderen.⁵⁷ De raden verwijzen binnen dit kader naar het ecosysteembeheerprogramma van het milieuprogramma van de Verenigde Naties⁵⁸ dat gericht is op de werking en de veerkracht van ecosystemen en de diensten die ze verschaffen. Het VN-programma heeft tot doel landen en regio's te ondersteunen bij het integreren van de ecosysteembeheer in ontwikkelings- en planningsprocessen. De ecosysteembenadering staat sinds het 'Millennium

⁵² Groenboek: pag.41.

⁵³ Het groenboek stelt: *'... tenslotte organiseren we de ruimte zodanig dat we de energievraag in grote mate met hernieuwbare bronnen kunnen invullen...'*

⁵⁴ Het sectoraal verhaal overstijgen betekent evenwel niet dat moet afgestapt worden van de sectorale onderbouwing van het plan (cf. par. 23 van dit advies). Het groenboek heeft onvoldoende aandacht voor de (analyse van de) problemen in het buitengebied: verlinting, verpaarding, vertuining, versnippering, zonevreemd gebruik door industrie en KMO.

⁵⁵ *'Dit veronderstelt ook dat we de open ruimte niet langer beschouwen als wat overblijft, maar als een intrinsiek waardevol goed waar we met zorg mee omgaan... ..op die wijze worden in 2050 verschillende ecosysteemdiensten (waterhuishouding, biodiversiteit, recreatie enz.) gelijktijdig vervuld...'*

⁵⁶ Ecosysteemdiensten worden gedefinieerd als *'al de goederen en diensten die ecosystemen aan de maatschappij leveren, zoals natuurlijke bescherming tegen overstromingen, zuivering van lucht en water, natuurgebonden recreatie, bestuiving door wilde insecten en biologische controle van landbouwziekten, ...'* (Millennium Ecosystem Assessment, 2005). Hiervoor zijn gezonde en veerkrachtige ecosystemen nodig met een functionele en gebalanceerde biodiversiteit (Milieubeleidsplan 2011-2015, pag. 153). Zo is voor een duurzame landbouwproductie een evenwichtig agro-ecosysteem van belang. De landbouw heeft er dan ook belang bij zijn natuurlijke hulpbronnen zo goed mogelijk te beschermen en te onderhouden. Een duurzame landbouw leidt bovendien tot een verhoogd aanbod aan ecosysteemdiensten (bv. drinkwater). Zie o.a. studie 'Blauwe diensten door de land- en tuinbouw', departement landbouw en visserij, afdeling monitoring en studie, 2009.

⁵⁷ Ecosysteemdiensten in Vlaanderen: Een verkennende inventarisatie van ecosysteemdiensten en potentiële ecosysteemwinsten. University of Antwerp, Ecosystem Management Research Group, ECOBE 010-R127.

⁵⁸ <http://www.unep.org/ecosystemmanagement/Portals/7/Documents/EMP-Booklet.pdf>

Ecosystem Assessment', 'The Economics of Ecosystems and Biodiversity' rapporten en de internationale top voor het biodiversiteitsverdrag in Nagoya hoog op de internationale en Europese agenda.⁵⁹ De ecosysteembenadering is deels doorgedrongen in bepaalde Vlaamse beleidskaders (o.a. plattelandsbeleid, integraal waterbeheer en multifunctioneel bosbeheer). Ook het milieubeleidsplan schuift het 'introduceren van het concept ecosysteemdiensten' naar voor als één van de maatregelenpakketten voor 2011-2015.⁶⁰

36. Het Groenboek heeft momenteel onvoldoende aandacht voor de diverse functies van de open ruimte. Zo wordt er voorbijgegaan aan de betekenis van actieve bosbouw voor milieu, biodiversiteit en recreatie (functies: houtproductie, koolstofopslag, milieuvriendelijke grondstof, bijdrage aan klimaatverandering). Bos(uitbreiding) komt niet langer aan bod in het Groenboek (terwijl dit in het RSV nog een belangrijk aandachtspunt is). Ook de rol van de landbouw (o.a. voedselproductie) wordt onvoldoende geduid.⁶¹ De problematiek inzake biodiversiteit wordt aangehaald maar is (gezien het urgent en quasi onomkeerbaar karakter er van) te weinig belicht. Biodiversiteit is nu opgesomd onder de uitdagingen, maar zou een kadervormend uitgangspunt moeten zijn (vb. Natura 2000 en instandhoudingsdoelstellingen). Het Groenboek gaat niet in op toerisme, cultuur, sport, recreatie of vrijetijdsbeleving. De aandacht voor toerisme ontbreekt ook bij de mogelijkheden die het landschap biedt voor een veerkrachtige ruimte. Ook de onroerend-erfgoed-component wordt niet onderkend.
37. Uitgaande van voorgaande vaststellingen vinden de raden het positief dat het Groenboek aanleiding geeft tot reflectie rond verharding. Er moet wel opgemerkt worden dat niet iedere bebouwing noodzakelijk een negatieve impact zal hebben op milieu. Zo mogen innovatieve oplossingen niet bij voorbaat afgeschoten worden. Het is bovendien een sterkte dat het Groenboek dit koppelt aan een afwegingskader inzake duurzaam ruimtegebruik 'reduce-reuse-recycle', naar analogie met de ladder van Lansink (afval) en het STOP principe (mobiliteit). Ook de doelstelling 'zorgvuldig ruimtegebruik' biedt kansen. De raden vinden het evenwel een zwakte van het Groenboek dat deze doelstellingen onvoldoende ingebed worden in een inhoudelijk verhaal en visie. Hierdoor is het bovendien onduidelijk hoe een reductie van de verharding kan samensporen met doelstellingen zoals 'metropolitane allure' en 'polycentrische ontwikkeling'. De raden verwijzen tevens naar hun eerder pleidooi voor aandacht voor de open-ruimte-netwerken (cf. par. 30).
38. Het is positief dat het Groenboek aandacht besteedt aan '*het actief cultiveren van ruimtelijke kwaliteit*'. De vier aspecten van ruimtelijke kwaliteit worden terecht geduid met name locatiekeuze, gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. Wat betreft belevingswaarde en toekomstwaarde wijzen de raden op de noodzakelijke aandacht voor toerisme, cultuur, sport, recreatie en onroerend erfgoed. Daarnaast mag ook de gebruikswaarde niet uit het oog verloren worden. Het verbeteren van de gebruikswaarde (vb. kavelstructuur voor landbouwbedrijven) van een gebied kan vaak leiden tot een win-win situatie op het terrein en kan de realisatie van een aantal doelstellingen in gang zetten.
- Het begrip 'ruimtelijke kwaliteit' moet in het Witboek sterker geduid worden en opgeladen worden (vb. landschapsonwerp, landschap lezend houden). De raden vinden het positief dat het Groenboek aankondigt dat men zal evolueren van kwantitatieve voorwaarden naar een kwalitatieve invulling, met aandacht voor verweving van functies. Het zal een grote uitdaging zijn om een verschuiving te realiseren van kwantiteit naar kwaliteit. Er moet een verschuiving gebeuren van 2D (oppervlakte van gebieden) naar 3D (ruimtegebruik in de hoogte) en naar 4D-benadering(ruimtegebruik in de tijd). Verder invulling geven aan ruimtelijke verweving noodzaakt allereerst om stil te staan bij de huidige knelpunten inzake de verweving van functies.

---

⁵⁹ TEEB rapporten, 2009-2010.

⁶⁰ Milieubeleidsplan 2011-2015, Maatregelenpakket 34, pag. 153.

⁶¹ Cf. groenboek (pag. 15) 'bio- en voedseldiversiteit en groenboek 'levenskrachtig platteland'.

De ideale maakbaarheid en voorspelbaarheid i.f.v. de beoogde ruimtelijke kwaliteit is vaak onmogelijk. Daarom moeten instrumenten aangereikt worden waardoor 'werken met onzekerheden' niet tegengesteld moeten zijn met het begrip 'rechtszekerheid'. Enkele voorbeelden: uitvoeringsplannen met al te gedetailleerde vormelijke voorschriften vermijden en vervangen door masterplanstrategieën in hoofdlijnen en bijhorend ontwerp onderzoek i.f.v. detailopties en aanreiken van perceptieanalyse- en beeldkwaliteitsmethodieken.

V. UITVOERING EN REALISATIE

V.1. GEEF INZICHT IN HET INSTRUMENTARIUM

39. Zoals in de nota aan de Vlaamse Regering terecht wordt gesteld kan de ambitie van een resultaatgericht beleid slechts waargemaakt worden door de inzet van instrumenten. Er is nood aan een werkbaar instrumentarium dat de doelstellingen van het Beleidsplan Ruimte ondersteunt en versterkt. Er bestaat momenteel geen inzicht in het instrumentarium. Het ontbreken van een debat rond instrumenten en realisatie vormt een zwakte van voorliggend Groenboek. In de nota aan de Vlaamse Regering - en dus niet in het Groenboek - wordt enkel verwezen naar een recente studie inzake instrumenten. Een volwaardig uitgebouwd instrumentarium is van belang voor het realisatiegericht karakter van het beleidsplan. Bovendien kan een goede interpretatie van het Groenboek slechts gebeuren indien er zicht is op de instrumenten.
40. De raden benadrukken bovendien dat - zoals ook terecht gesteld in de nota aan de Vlaamse Regering - *'de samenstelling en het samenspel van het volledig instrumentarium van de ruimtelijke ordening (en van andere beleidsdomeinen) van belang is voor het realisatiegericht karakter.'* Het bewaken van die consistentie was ook een beleidsaanbeveling naar aanleiding van de evaluatie van het ruimtelijk beleid.⁶² Dit rapport van juli 2010 stelde duidelijk dat *'het RSV en de uitvoering ervan, uitgehold zijn door een aantal beleidsinitiatieven en -keuzes binnen ruimtelijke ordening, dus in de eigen sector zelf.'*⁶³ Zowel het decreet grond- en pandenbeleid, de VCRO en het handhavingsbeleid bevatten elementen die afwijken van en zelfs tegengesteld zijn aan het RSV. Het rapport stelt verder dat er een stroomlijning moet zijn tussen het nieuw beleidsplan ruimte en de andere beleidsinitiatieven van ruimtelijke ordening (decreten, besluiten). Ze pleiten er voor om het Beleidsplan Ruimte, het decreet grond- en pandenbeleid en de VCRO vanuit deze consistentiebril voldoende op elkaar af te stemmen en wijzigingen aan te brengen waar nodig.^{64 65}

De raden vinden het een tekortkoming dat deze bemerking enkel geformuleerd wordt in de nota aan de Vlaamse Regering en niet wordt meegenomen in het Groenboek. Het Groenboek vat aldus de essentie niet en legt niet de nadruk op de reden waarom het ruimtelijk beleid vandaag faalt: nl. de huidige 'mismatch' tussen de visie van het RSV en de uitvoering ervan. Een aantal ruimtelijke problemen zijn mede veroorzaakt door het huidige beleid. Deze problemen worden erkend en benoemd in het Groenboek, maar in de visie wordt niet gepleit om deze problemen fundamenteel te keren (noch worden doelstellingen hiertoe vooropgezet).

De inconsistentie binnen het ruimtelijk beleid moet in kaart worden gebracht. Het is noodzakelijk om de bepalingen en instrumenten die haaks staan op de positieve aspiraties van het Groenboek

---

⁶² Evaluerend onderzoek naar de effectieve uitvoering van het ruimtelijk beleid in Vlaanderen. Eindrapport juli 2010. Instituut voor de overheid – K.U. Leuven, SumResearch, Departement Architectuur Sint-lucas, Nijmegem School of Management.

⁶³ Id. pag. 183.

⁶⁴ Id. pag. 188.

⁶⁵ Id. pag. 62.

te benoemen. Parallel met het Beleidsplan Ruimte is er nood aan decretaal werk om dit op korte termijn te veranderen (herziening grond- en pandendecreet, andere decreten). Het is essentieel dat de gewestelijke regelgeving de doelstellingen van het Beleidsplan Ruimte ondersteunt.

41. Aanvullend aan de vraag naar consistentie binnen het ruimtelijk instrumentarium wijzen de raden bovendien op de noodzakelijke samenhang met het instrumentarium binnen andere beleidsvelden. De raden verwijzen verder naar hun vraag naar afstemming met andere beleidsplannen van de Vlaamse Regering (cf. par. 22) en de vraag naar vernieuwing van het bestuurlijk instrumentarium (cf. par. 9).

De raden leggen tevens de nadruk op het belang van een volwaardig instrumentarium in het kader van het grond- en pandenbeleid. Conform het decreet grond- en pandenbeleid moet in 2012 een definitief grond- en pandenbeleidsplan Vlaanderen worden vastgesteld. Dit beleidsdocument zal moeten worden geïntegreerd in het RSV (of het Beleidsplan Ruimte). Het grond- en pandenbeleidsplan zal het actieprogramma vastleggen en tevens een concreet overzicht bevatten van het instrumentarium, dat kan ingezet worden op de grond- en pandenmarkt.

V.2. MAAK WERK VAN DE KORTETERMIJNACTIES

42. De Vlaamse Regering besliste om parallel aan de opmaak van het Beleidsplan Ruimte een aantal kortetermijnacties op te starten. Volgens de nota aan de Vlaamse Regering moeten deze acties een signaalfunctie hebben voor de beoogde vernieuwing van het ruimtelijk beleid. Volgende vier korte termijnacties worden vastgelegd: (a) het vrijwaren van woonuitbreidingsgebieden die ruimtelijk niet geschikt zijn voor woningbouw, (b) het nemen van maatregelen voor gebieden met hoog overstromingsgevaar of essentiële infiltratiefunctie, (c) het opstarten van een gebiedsgericht proces voor energielandschappen en (d) het vrijwaren van strategische aaneengesloten landbouwgebieden voor de professionele landbouw.

De raden erkennen de nood om een aantal ruimtelijke problemen op korte termijn effectief aan te pakken. Gezien de 'sense of urgency' van een aantal ruimtelijke problemen zijn acties op korte termijn nodig; men kan niet wachten tot 2014 (wanneer het nieuw Beleidsplan Ruimte voorlopig zou goedgekeurd worden).

Het is voor de raden echter niet duidelijk waarom deze vier korte termijn acties werden weerhouden. De raden merken op dat bepaalde acties ontbreken. Zo ontbreekt bijvoorbeeld een korte termijn actie inzake biodiversiteit en is er ook geen actie opgenomen die gerelateerd is aan economische ontwikkeling.

Ze verwijzen in dit kader ook naar hun eerdere bemerking inzake het ontbreken van inspraak bij de keuze van de korte termijnacties (cf. par 5). Het maatschappelijk middenveld werd hierbij niet betrokken.

De raden betreuren tevens dat de Vlaamse Regering beslist heeft om een traject op te starten waarbij de kortetermijnacties zullen worden 'onderzocht en uitgewerkt'. De voorgestelde kortetermijnacties blijven aldus steken op het niveau van 'te onderzoeken'. Bovendien ontbreekt elke vorm van onderbouwing, analyse en inkadering binnen een globale visie. Ook de effectieve uitvoering is niet gekend (o.a. timing, modaliteiten).

43. De uitdagingen voor het ruimtelijk beleid zijn zeer groot (en worden terecht geduid in het Groenboek). Kortetermijnacties om enkele urgente problemen aan te pakken zijn waardevol. De raden benadrukken evenwel de nood aan een evenwichtige en samenhangende aanpak van het ruimtelijk beleid en menen dan ook dat er dringend nood is aan een nieuw ruimtelijk plan. Korte termijn acties mogen dit nieuw plan dan ook niet hypothekeren.